

נציבות שירות המדינה

פעולות הביקורת

נערכה ביקורת על הטיפול של נציבות שירות המדינה בגמלאות. נדונו צעדי נציבות שירות המדינה להגברת הפיקוח על הפעולות של משרדי הממשלה בתחום ניהול המנגנון ובקשר לכך הקמת יחידה לפיקוח וביקורת פנימית בנציבות שירות המדינה. כן נדונו הצעדים בדבר קביעת הוראות ונוהלים להפעלת יחידות לביקורת פנימית במשרדי הממשלה.

אישורים והטבות לעובדי מדינה — נבדקו דרכי האישור להעסקת עובדים בכירים בעבודות פרטיות, ובתוך זה עבודות הנעשות בעבור מוסדות ממשלתיים ואיגודים; בהקשר זה נבדקו פרטי מקרים מספר, בהם אישרה נציבות השירות העסקת עובדים בכירים בעבודות נוספות מסוג זה. נדונו עם הנציבות נסיעות חינוך של עובדי מדינה ובני ביתם בהפלגות בכורה ובטיסות בכורה, ונסיעות פרטיות של עובדי מדינה על פי חוזים בין משרד ממשלתי לבין חברות הספנות בדבר החכרת אניות.

מבדק פנימי

בדין וחשבון השנתי 14 (עמ' 68) סקר מבקר המדינה את פעולותיהם של משרדי הממשלה בתחום המבדק הפנימי וציין, שמשרד האוצר ניגש רק בסוף 1961 להמריץ את משרדי הממשלה, שיקימו יחידות לביקורת פנימית. במאי 1962 מינה מ"מ נציב שירות המדינה ועדה, שעליה הוטל להגיש הצעה בדבר נוהלים אחידים, הגדרת תפקידים ותחומי עבודה של יחידות הביקורת הפנימית, ובדבר העקרונות, לפיהם יפעלו. טיוטת חוזר בנושא זה הומצא על ידי נציבות שירות המדינה במארס 1963 למנהלים הכלליים של משרדי הממשלה. אולם עד נובמבר 1963 לא נתגבשה דעה סופית בעניין זה.

משרד מבקר המדינה המשיך בשנת 1964 לעקוב אחר הטיפול בעניין.

ב-23.3.1964 שלח נציב שירות המדינה חוזר למנהלים הכלליים של משרדי הממשלה, אליו צורפו הוראות בדבר הקמתן וניהולן של יחידות לביקורת פנימית; בחוזר ביקש נציב השירות, שהמנהלים הכלליים ינקטו צעדים להפעלת הוראות אלה.

הוראות נציב שירות המדינה מגדירות את התפקידים העיקריים של יחידות הביקורת הפנימית: עריכת ביקורת בכל יחידות המשרד; קביעת הסיבות והגורמים להתהוות ליקויים; עיבוד הצעות לתיקון ליקויים ולמניעת הישנותם; דיווח למנהל הכללי ולמנהלי היחידות על הליקויים שנמצאו; עקיבה אחרי תיקון הליקויים; בדיקת הפעולות של המשרד בעקבות תלונות. תחומי עבודתן של יחידות הביקורת הפנימית יכולו, נוסף על תחומי הפעולה האופייניים לכל אחד מהמשרדים, גם את התחום האפסנאי והמשקי — מבנים, מקרקעין, טובין, מצאי, ייצור, שירותים; תחומי כוח האדם — תכנון, קבלת עובדים, פרישת עובדים, אופן ביצוע התפקידים, העסקת עובדים ארעיים וזמניים, שעות נוספות, העדרויות וחופשות; התחום הכספי — תכנון תקציבי, חוזים והתקשרויות (להוציא את עבודתו של חשב המשרד); תחומים של הוראות משרדיות וביצוען; תיקון ליקויים בעקבות דו"חות מבקר המדינה; והטיפול בתלונות.

על המשרדים הוטל להציע בתקנים מבנה ארגוני וכוח אדם ליחידת הביקורת הפנימית ולהוציא — בתיאום מוקדם עם נציבות שירות המדינה — הוראות מפורטות בדבר הפעלת היחידה. היחידה לביקורת פנימית של משרד תהיה כפופה למנהל הכללי של המשרד, ויחידת ביקורת ביחידת סמך למנהל יחידת הסמך; היא מוסמכת לקבל מעובדי המשרד ומגורמים הקשורים עמו כל מסמך והסבר הדרוש לה, ועל היחידות במשרד להעביר אליה באופן שוטף העתקים מהוראות, מדו"חות, ומסקרים, שהן מוציאות, ומתשובותיהן למשרד מבקר המדינה. נציבות השירות ערכה במאי-יוני 1964 קורס אינטנסיבי לביקורת פנימית, וגם פרסמה והפיצה קובץ הרצאות, שניתנו על נושא זה בשנת 1962. בנובמבר 1964 ערך נציב השירות כנס של סגני המנהלים הכלליים ושל מנהלי יחידות הסמך בעניין הביקורת הפנימית.

בדיקת מעקב במחצית השנייה של 1964 העלתה, שיש יחידות לביקורת פנימית במשרדים הבאים: האוצר (אגף הפיקוח הכללי), הבטחון (אגף הפיקוח המשקי), החינוך והתרבות, המסחר והתעשייה, המשטרה, הסעד, והתחבורה. יחידות בשלבי התארגנות שונים נמצאו במשרדים הבאים: ראש הממשלה, החקלאות, הפנים, העבודה והשיכון, משרדי הדואר, הרתות, והמשפטים עוד טיפלו באישור התקציב ובהבטחת התקן להקמת היחידות. משרד החוץ עדיין מחפש דרך להסדר, שיתאים לצרכיו המיוחדים. משרד הפיתוח הקים יחידה הכפופה, שלא כרצוי, לחשב המשרד. משרד הבריאות עוד לא טיפל בעניין.

היחידות במשרד האוצר, החינוך והתרבות, החקלאות, המסחר והתעשייה והשיכון מטפלות, נוסף על תפקידי הביקורת הפנימית, גם בתפקידי ביצוע, כגון קביעת נהלים והשתתפות בוועדות שונות בתחום הביצוע. מאידך, מקיפות היחידות רק חלק מתחומי העבודה, שהוטלו עליהן בהוראות נציב שירות המדינה: אגף הפיקוח באוצר אינו מטפל באגף התקציבים וביחידות ההכנסה שבמשרד; היחידה במשרד החינוך והתרבות עוסקת בעיקר בבדיקת מוסדות חינוך מוחזקים ונתמכים; יחידת הביקורת הפנימית במשרד החקלאות, בה מועסק רק איש אחד, וזו שבמשרד השיכון אינן בודקות את תחומי המשק והאפסנאות.

תיקון ליקויים

הטיפול בהמצאות של עובדי מדינה

דו"ח שנתי 14, עמ' 65

הטיפול בקביעת הסדר בעניין המצאות של עובדי מדינה בדרך חקיקה נמשך זה שנים, ועדיין לא נקבע בחוק הסדר, שיהא בו כדי לעודד עובדי מדינה להגיע לידי המצאות במסגרת תפקידם או במהלך עבודתם ועם זה להבטיח את זכויות המדינה בהמצאות שהומצאו וניצולן המסחרי. נציבות שירות המדינה לא הוציאה הוראות או הנחיות בעניין זה, וכתוצאה מכך לא נקבעו ברוב משרדי הממשלה הסדרים נאותים לטיפול בהמצאות עובדים.

ב-17.2.1964 פרסמה נציבות שירות המדינה הודעה בדבר המצאות עובדי מדינה, שבה נקבעו הוראות שעה, עד לחקיקת חוק הפטנטים. לפי הוראות אלה על משרדי הממשלה לפנות לנציבות בכל מקרה של המצאה, שהומצאה על ידי עובד מדינה בתקופת שירותו. לאחר שיובא לידעת הנציבות דבר המצאה כזאת תמנה ועדה אד-הוק, שתחווה את